

Mánudaginn 30. nóvember 1964.

Nr. 70/1964. **Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs**
(Sigurður Ólason hrl.)

gegn
Gunnari Hermannssyni
(Einar B. Guðmundsson hrl.).

D ó m e n d u r :

hæstaréttardómararnir Gizur Bergsteinsson, Einar Arnalds, Jónatan Hallvarðsson og Logi Einarsson og prófessor Theodór B. Lindal.

Skattamál.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 30. marz 1964 og krafizt þess, að lagt verði fyrir fógeta að framkvæma lögtak hjá stefnda fyrir kr. 78.679.00 og að stefnda verði dæmt að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði staðfestur og að áfrýjanda verði dæmt að greiða honum málskostnað fyrir Hæstarétti.

Samkvæmt gögnum máls þessa, málflutningi og stöðu stefnda gegnt Eldborg h/f verður við það að miða, að stefndi hafi hirt í laun hjá nefndu hlutafélagi á árinu 1961 kr. 260.000.00. Brestur heimild í lögum til að reikna honum tekjuskatt af hærri fjárhæð sem launum frá hlutafélaginu fyrir nefnt ár. Samkvæmt þessu ber að staðfesta úrskurð fógeta.

Rétt þykir, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Úrskurður fúgetadóms Hafnarfjarðar 4. febrúar 1964.

Ár 1964, þriðjudaginn 4. febrúar, var í fúgetadómi Hafnarfjarðar, sem háður var af Þórarni Árnasyni, fulltrúa bæjarfúgeta, kveðinn upp úrskurður í framangreindu máli, sem tekið var til úrskurðar 15. f. m.

Málavextir eru þeir, að 19. september 1959 var stofnað í Hafnarfirði félagið Eldborg h/f. Er tilgangur félagsins samkvæmt stofnsamningi útgerð og annar skyldur atvinnurekstur.

Stofnendur félagsins voru eftirtaldir fimm:

Gunnar Hermannsson,
Kristín Ölundardóttir, eiginkona hans,
Þórður Helgason,
Hulda Þórðardóttir, eiginkona hans, og
Sverrir Hermannsson.

Hlutfé félagsins er kr. 200.000.00, og skiptist það þannig, að Gunnar Hermannsson og kona hans eiga samtals kr. 95.000.00, Þórður Helgason og eiginkona hans sömu upphæð, en Sverrir Hermannsson á tíu þúsund króna hlut.

Hafa eftirtalin þrjú setið í stjórn félagsins frá upphafi:

Gunnar Hermannsson formaður,
Kristín, kona hans, og
Þórður Helgason varaformaður.

Hlutfélagið keypti vélbátinn Eldborgu, og kom sá bátur til Hafnarfjarðar í marzmánuði 1960. Gunnar Hermannsson gerðist skipstjóri á bátnum, en Þórður vélstjóri, og hafa þeir gegnt þeim störfum síðan.

Varnaraðili kveður árslaun sín fyrir árið 1960 hafa verið ákveðin kr. 150.000.00, en Þórðar kr. 130.000.00. Á árinu 1961 hefði þessu hins vegar verið breytt þannig, að árslaun Gunnars skyldu vera kr. 260.000.00, en Þórðar kr. 230.000.00, og hafi sú skipan haldizt. Ekki var þó gengið frá skriflegum samningi um þessi launakjör fyrr en 7. janúar 1962.

Í skattaframtölum sínum fyrir árið 1961 töldu þeir Gunnar og Þórður fram ofangreindar tekjur til skatts, þ. e. kr. 260.000.00 og kr. 230.000.00.

Skattstjórinn í Hafnarfirði tók þessi framtöl þeirra til greina, og voru skattar þeirra ákveðnir samkvæmt þeim.

Ríkisskattstjóri tjáði hins vegar Ríkisskattaneftnd, að hann teldi ástæðu til að breyta þessari ákvörðun skattstjórans í Hafnarfirði um tekju- og eignarskatt þeirra Gunnars og Þórðar til hækkunar.

Skrifaði Ríkisskattanevnd Gunnari Hermannssyni hinn 21. febrúar 1963 um málið, og segir þar meðal annars:

„Samkvæmt framkomnum upplýsingum mun hásetahlutur á v/b Eldborgu hafa numið kr. 257.735.00 á árinu 1961. Samkvæmt kjarasamningum mun skipstjórum bera að lágmarki tvöfaldur hásetahlutur.

Samkvæmt vottorði frá bæjarfógetanum í Hafnarfirði segir, að ekki verði séð, að þér hafið verið lögskráður á Eldborgu, GK 13, samkvæmt sérstökum samningi.

Ekki verður því annað séð en að launatekjur yðar frá Eldborg h/f hefðu átt að nema kr. 515.470.00 á árinu 1961, en á framtali yðar gjaldárið 1962 teljið þér launatekjur yðar frá ofanefndu fyrirtæki kr. 260.000.00.

Ríkisskattstjóri telur, að hækka beri því framtaldar tekjur gjaldárið 1962 um kr. 255.470.00 og framtaldar eignir um sömu upphæð sem ógreidd laun frá Eldborg h/f.“

Þeir Gunnar og Þórður Helgason svöruðu bréfi þessu í samningu hinn 5. marz 1963, og segir þar svo:

„Í bréfi yðar kemur fram, að samkvæmt vottorði frá bæjarfógetanum í Hafnarfirði verði ekki séð, að vér höfum verið lögskráðir á Eldborgu, GK 13, samkvæmt sérstökum samningi, og er það að vísu rétt, að slíkur sérsamningur hefur ekki verið lagður fram við lögskráningu, en hann hefur allt að einu verið til og í gildi milli Eldborgar h/f og vor, og vísast því til sönnunar til framtala vorra og skýringa, sem gefnar eru í kærubréfi voru til yðar, dags. 28. nóvember s.l. Til þessa biðjum vér yður að taka tillit, en munum að sjálfsögðu leggja þenna sérsamning fram við lögskráningu í framtíðinni.

Vér væntum þess fastlega, að lög leyfi, að ákvörðun skattstjórans í Hafnarfirði um tekjuskatt vorn og eignarskatt skattár 1962 standi óbreytt.“

Hinn 28. nóvember 1962 hafði Gunnar Hermannsson sent Ríkisskattanevnd svohljóðandi bréf:

„Á framtali mínu fyrir árið 1961 (framtal 1962) eru talin laun frá Eldborg h/f kr. 260.000.00, en ég er skipstjóri á m/b Eldborgu, GK 13, sem ofangreint hlutafélag á. Ég og Þórður Helgason vélstjóri, Háukinn 4, Hafnarfirði, sem er vélstjóri á m/b Eldborgu, erum ásamt konum okkar eigendur 95% hlutafjár í Eldborg h/f. Á síðastliðnu ári ákváðum við að greiða okkur ekki út allan aflahlut okkar á m/b Eldborgu, ef það yrði til þess, að útgerðin yrði rekin með tapi.

Þegar í ljós kom, að svo yrði, ákváðum við laun okkar með hliðsjón af rekstri skipsins og eigin þörfum.

Mín laun voru ákveðin kr. 260.000.00, en laun Þórðar kr. 230.000.00.“

Ríkisskattanevnd féllst ekki á þessi rök, og segir svo í úrskurði hennar m. a.:

„Eins og fram hefur komið, var gjaldandi ekki skráður samkvæmt sérstökum samningi, og verður því að álíta, að við ráðningu gjaldanda á m/b Eldborgu, GK 13, hafi gilt kjarasamningur skipstjóra, eins og hann var á þeim tíma. Telja verður því, að kjarasamningar skipstjóra hafi verið bindandi fyrir báða aðilja, vinnuveitanda og gjaldanda, og breytir þar engu um, þótt gjaldandi hafi ákveðið að taka ekki út allan aflahlut sinn, ef það yrði til þess, að rekstur vinnuveitanda yrði rekinn með tapi.“

Samkvæmt þessu voru skattar Gunnars Hermannssonar hækkaðir um kr. 78.679.00.

Gunnar vildi ekki una þessum úrskurði, og krafðist þá innheimtumaður ríkissjóðs þess, að hækkun þessi yrði innheimt með lögtaki.

Gerðarþoli hefur hins vegar mótmælt framgangi lögtaksins og krafist málskostnaðar úr hendi gerðarbeiðanda að mati réttarins.

Mótmæli sín styður gerðarþoli með því, að hann og Þórður Helgason ásamt eiginkonum þeirra séu eigendur h/f Eldborgar að 95% og hlutafélagið sé því svo að segja einkaeign þeirra. Það sé sér því hagsmunamál, að rekstur félagsins gangi sem bezt og tekjur verði sem hæstar, en launagreiðslum og öðrum kostnaði verði sem mest stillt í hóf.

Þá verði ekki séð, að ríkisvaldið hafi heimild til að skipa stjórnendum fyrir um rekstur á fyrirtækjum þeirra, sem hafi í för með sér kostnaðarsamari rekstur en þörf krefur.

Skipti þar engu máli, hvort ráðningarsamningur sé í samræmi við kjarasamninga eða ekki, þar sem enginn eigi aðild að ógildingu ráðningarsamnings á þeim grundvelli, að hann brjóti í bága við kjarasamninga, annar en starfsmaðurinn sjálfur eða umboðsmenn hans. Þá hafi skattstjórnaryfirvöld jafnan viðurkennt, að eigendur skrásettra, sjálfstæðra fyrirtækja mættu haga launagreiðslum til sín, eftir því sem skynsamlegast þætti, og bæri að ákveða skatta félagsins og skyldur í samræmi við það.

Þá heldur varnaraðili því einnig fram, að ráðningarsamningar

hans og Þórðar Helgasonar séu ekki brot á neinum kjarasamningum.

Í kjarasamningum skipstjóra og vélstjóra á fiskiskipum sé jafnan tiltekinn ákveðinn tími, vertíð eða vertíðartímabil, svo og ákveðnar veiðar, þorskveiði, síldveiði o. s. frv., og loks ákveðinn hundraðshluti af afla.

Hér sé hins vegar um það að ræða, að gerðir séu árssamningar við sig, þ. e. samningurinn skuli gilda án tillits til veiðitímabils, afla eða aflabragða, og gæti því jafnvel farið svo, að laun hans yrðu mun hærri en kjarasamningar ákveða.

Samkvæmt framansögðu virðist úrskurður Ríkisskattaneftndar fyrst og fremst reistur á þeim forsendum, að sérstakur ráðningarsamningur var ekki lagður fram við lögskráningu Gunnars sem skipstjóra á Eldborgu, GK 13, og þess vegna hljóti að gilda kjarasamningur skipstjóra, eins og hann var á þeim tíma, þótt hins vegar segi í 1. gr. sjómannalaga nr. 41/1930:

„Útgerðarmanni ber að sjá um, að gerður sé skriflegur samningur við skipstjóra um ráðningarkjör hans.“

Það virðist ljóst, að gerðarþola var í sjálfu sér heimilt að semja við h/f Eldborg um lægri laun sér til handa en kjarasamningar skipstjóra á fiskiskipum mæla fyrir, en þá bar honum að leggja þann samning fram við lögskráningu á skipið.

Hins vegar virðist ekki vefengt í málinu, að gerðarþoli hafi talið réttilega fram tekjur sínar og eignir á umræddu tímabili, ef þetta ágreiningsatriði er fráskið, og ber því ekki að láta það atriði ráða úrslitum, að sérsamningur var ekki lagður fram við lögskráningu hans árið 1961.

Verður því að synja um framgang lögtaksins.

Rétt þykir eftir atvikum, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðast:

Hin umbeðna lögtaksgerð skal ekki ná fram að ganga.

Málskostnaður fellur niður.
